

Sisäministeriön pelastusosaston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Ympäristöministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Sisäministeriö lausuu asiassa seuraavaa.

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä tietojärjestelmä sisältäisi rakentamisen ja alueidenkäytön tietoja.

Laissa säädettäisiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmän perustamisesta, ylläpidosta, tallennettavista tiedoista, tiedonsaanti- ja tiedonluovutus oikeuksista ja tietojärjestelmän rekisterinpitäjistä. Tietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjinä toimisivat Suomen ympäristökeskus, kunnat ja maakuntien liitot. Suomen ympäristökeskukselle säädettäisiin lisäksi velvollisuus perustaa julkinen tietopalvelu rakennetun ympäristön tiedon jakamista varten sekä velvollisuus tehdä tilastointia.

Ehdotetulla sääntelyllä luotaisiin toimintaedellytykset rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kehittämiselle ja ylläpidolle. Sääntelyllä toteutetaan hallitusohjelman kirjausta rakennetun ympäristön valtakunnallisesta digitaalisesta rekisteristä ja tietoaalustasta, joihin alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella lakiin lisättäisiin kaavojen ja tonttijaon digitalisaatiosta johtuvat muutokset. Kaavat ja tonttijako laadittaisiin jatkossa valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Kaavat koostuisivat nykyisten kaavamerkintöjen ja -määräysten sijaan kaavakohteista ja kaavamääräyksistä. Kaavakohteet ja -määräykset esitettäisiin valtakunnallisesti vakimuotoisena. Kaavat, valmistelussa olevat kaavat niiden laadinnan eri vaiheissa ja tonttijaot olisi toimitettava rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

Sisäministeriö toteaa yleisenä huomiona, että esityksessä on varmistettava pelastustoimen lisäksi Häätäkeskuslaitoksen tietojensaanti nykytilaa vastaavasti. Esityksessä on edelleen sisäministeriön aikaisemmista kommentteista huolimatta vanhentuneita ilmaisia palo- ja pelastustoimi ja palo- ja pelastusviranomaisen. Kyseiset vanhentuneet termit tulisi korjata jatkovalmistelussa *pelastustoimeksi ja pelastusviranomaiseksi* (s. 54, 61, 83, 87, 110 ja 117).

Sisäministeriön näkemyksen mukaan 2. Nykytila ja sen arvio, jakso 2.1.4. Rakennus- ja huoneistotietoja koskeva sääntely (s. 14) tulisi täydentää. Kyseisessä kappaleessa mainitaan Pelastuslain (379/2011) 89 §:n 1 momentti, 27 § ja 90 §:n 1 momentti. Kappaleeseen tulisi lisätä pelastuslain 26 §, jossa määritellään pelastusviranomaisen sekä pelastuslain 89 §:n 2 momentti, jossa säädetään mitä tietoja pelastusviranomaisella on oikeus saada. Nykytilan kuvaukseen tulisi tältä osin lisätä tiedot pelastustoimen järjestämisvastuun siirtymisestä hyvinvointialueille, ja laki pelastuslain muuttamisesta (616/2022). Kyseisen pelastuslain muutoksen johdosta, 1.1.2023 alkaen pelastuslain 26 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä hyvinvointialueen asianomainen monijäseninen toimielin.

Edelleen sisäministeriö esittää, että koska 11 §:ään olisi lisättävä myös Häätäkeskuslaitos tiedonsaajana, tulisi 14-15 sivuille lisätä nykytilaan myös Häätäkeskuslaitos esimerkiksi seuraavasti: *”Häätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 19 §:n 1 momentin mukaan Häätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on Häätäkeskuslaitokselle laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka asianomaisen tehtävää hoitavan viranomaisen tai yksikön tukemiseksi tarpeellisia tietoja maksutta asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitulla tavalla. Tässä tarkoituksessa Häätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on oikeus saada 1 momentin 9 kohdan mukaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13–17 §:ssä tarkoitettuja tietoja; (29.11.2019/1165) ja 16 kohdan mukaisesti Maanmittauslaitokselta kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002) tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmästä tietoja kiinteistöjen omistajista ja heidän yhteystiedoistaan sekä kiinteistöjen sijainnista ja tunnistetiedoista.”*

Ahvenanmaan osuus on kuvattu puutteellisesti esityksessä (s. 54-55). Väestönsuojelua koskevat asiat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan (Ahvenanmaan itsehallintolaki (1144/1991) 27 §:n 28 kohta). Esityksestä ei myöskään käy ilmi onko Ahvenanmaan väestönsuojien tiedot jollain tavalla saatavilla väestötietojärjestelmästä ennen kuin Ahvenanmaa ottaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (RYTJ) käyttöön.

Kohdassa ”Suhde muihin esityksiin” olisi huomioitava häätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistus (SM035:00/2020). Ympäristöministerin nyt lausunnolla olevan esityksen mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän käyttöönoton myötä Digi- ja väestötietovirasto voisi luopua rakennus- ja huoneistotietojen ylläpidosta. Tältä osin tulisi myös varmistaa häätäkeskuslaissa (19 §) Häätäkeskuslaitoksen oikeus tietoihin uudesta RYTJ tietojärjestelmästä.

Säädöskohtaiset huomiot

7 § Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallennettavat rakentamista koskevat tiedot. Pykälän mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallennettavista rakentamista koskevista tiedoista säädettäisiin rakentamislain 60 ja 61 §:ssä. Rakentamislaki (HE /20) on tarkoitus esitellä yhdessä esityksen kanssa samalla viikolla, mutta esitystä ei ole mukana tässä lausuntopyyntöissä. Perustelujen mukaan (s. 42) rakentamislain 61 §:n mukaan kunnan on tallennettava rakennuksen tai muu rakennuskohteen rakentamislupapäätös liitteineen, maisematyölupapäätös, purkamislupapäätös, poikkeamislupapäätös, rakennuksen suunnitelmamalli, rakennuksen toteutumamalli ja tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmään yhteentoimivassa ja koneluettavassa muodossa siten, että ne ovat muiden viranomaisten saatavilla rajapintoja käyttäen. Ympäristöministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä rakennuksesta edellytettävistä tiedoista sekä lupapäätösten ja rakennusta koskevien suunnitelmamallien ja toteutumamallien ja tietojen yhteentoimivista ja koneluettavista tiedoista ja niiden toimittamisesta.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan kyseisen pykälän kommentoiminen on haasteellista ilman rakennuslain muutosesitystä. Lisäksi viittaussäännös on itsessään hankalasti ymmärrettävissä ja sen perusteella ei saa käsitystä, mistä ja minkälaisista rakentamista koskevista tiedoista on kyse. 11.4.2022 julkaistun rakentamislakiluonnoksen 60 § ja 61 § pykälissä säädetään tietojen julkaisemisesta, ei tallennettavista tiedoista. Jatkovalmistelussa voisi vielä arvioida olisiko selkeämpää lisätä esityksen 7 §:ään tyhjentyvä listaus tallennettavista tiedoista viittauksen sijaan. Vähintään olisi lisättävä listaus tai esimerkkikuvaukset tallennettavista tiedoista

säännösperusteluihin ja kuvaus siitä, minkälaisia tietoja ei julkaista 13 §:n mukaisessa julkisessa tietopalvelussa.

10 § *Suomen ympäristökeskuksen oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta.* Pykälän 1 momentin mukaan Suomen ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta Digi- ja väestötietovirastolta, verohallinnolta ja Maanmittauslaitokselta rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ylläpidon kannalta välttämättömät tiedot. Tietojärjestelmän ylläpito voi olla käsitteenä pykälässä hieman harhaanjohtava, koska tietojärjestelmän ylläpito ymmärrettäneen lähinnä teknisenä toimintana. Perustelujen mukaan on ymmärrettävissä, että tietoja tarvitaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ja sen palvelujen perustamiseen, ylläpitoon ja kehittämiseen sekä tietojärjestelmään tallennettavien tietojen käsittelyyn.

11 § *Viranomaisten tiedonsaantioikeudet salassapidettävistä tiedoista.* Pykälän mukaan puolustusministeriöllä, puolustusvoimilla, tuomioistuimilla sekä palo- ja pelastusviranomaisilla on oikeus saada tehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot maksutta salassapitosäännösten estämättä rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Sisäministeriön näkemyksen mukaan palo- ja pelastusviranomaisen tulee muuttaa oikeaan muotoon eli *pelastusviranomaisen*. Lisäksi pykälään tulisi lisätä Hätäkeskuslaitos, joka tarvitsee kyseisiä tietoja hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 4 §:n mukaisten tehtävien hoitamiseen eli lähinnä hätäkeskuspalvelujen sekä tukipalvelujen tuottamiseen.

Pykälän perusteluissa tulisi avata, että pykälässä tarkoitetaan pelastusviranomaisilla pelastuslain 26 §:ssä määritellyjä pelastusviranomaisia.

13 § *Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän julkinen tietopalvelu.* Sisäministeriön pitää erittäin kannatettavana pykälän 2 momentin 11 ja 13 kohtia eli rakennuksen esteettömyyttä ja sitä onko rakennuksessa väestönsuoja. Rakennuskohteessa voi kuitenkin olla useampi kuin yksi väestönsuoja ja väestönsuojat voivat olla erilaisia. Siksi esitämme, että 13 §:n 2 mom. kohta 13 muutettaisiin muotoon rakennuskohteen väestönsuojien lukumäärä ja tiedot väestönsuojien suojaluokasta ja suojapaikoista.

Pelastusylijohtajan sijainen, yksikön johtaja

Pasi Ryyänen

Lainsäädäntöneuvos

Annika Parsons

Liitteet -
Jakelu YM

Tiedoksi SM/PEO

VN/4165/2022-SM-51

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: